

CYNGOR SIR YNYS MON	
Pwyllgor:	Pwyllgor Safonau
Dyddiad:	6 Chwefror 2025
Teitl yr adroddiad:	Diweddariad Gwasanaethau Democrataidd
Pwrpas yr adroddiad:	Diweddaru'r Pwyllgor ar waith llywodraethu a chefnogi y gwasanaeth.
Awdur:	Dyfan Sion, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd

Cefndir

1. Rhoddwyd diweddariad ffurfiol i'r Pwyllgor ar waith y gwasanaethau democrataidd ddiwethaf yn ei gyfarfod ar Rhagfyr 2023. Ni roddwyd diweddariad yn 2024 yn bennaf oherwydd gwaith ar weinyddu etholiadau Mai a Gorffennaf.
2. Yn dilyn adolygiad y Pwyllgor o gofrestrau diddordeb aelodau yn 2024 a llythyr gan gadeirydd y Pwyllgor at y prif weithredwr yn yr haf, rhannwyd cynllun gwella gyda'r Pwyllgor oedd yn delio gyda rhai o'r materion democrataidd oedd wedi codi yn ystod yr adolygiad. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad ar hynny hefyd.

Cynllun gwella

3. Datblygwyd y cynllun i weithredu ar argymhellion y Pwyllgor Safonau o'i adolygiad o gofrestrau diddordeb aelodau oedd yn berthnasol i wasanaethau democrataidd. Rhannwyd copi o'r cynllun gyda'r Pwyllgor yn hydref 2024.
4. Mae 15 o'r 20 gweithred wedi eu cwblhau erbyn hyn. O'r 5 sy'n weddill, mae dau ohonynt yn waith parhaus, sef "15. Cadw golwg ar lesiant aelodau" (diweddariad pellach ar hynny yn yr adroddiad hwn) a "17. Sicrhau bod hyd a fformat adroddiadau yn hylaw". Mae un arall "20. Cysylltu gwe-ddarllodiadau efo eitemau agenda" yn ychwanegol i argymhellion y Pwyllgor Safonau, ac er nad yw wedi ei gwblhau, mae cynnydd sylweddol wedi bod.
5. Mae hynny'n gadael dau weithred nad oes datrysiad iddynt ar hyn o bryd, sef "1. Galluogi aelodau i gwblhau y Gofrestr Diddordebau Sefydlog ar ochr Gymraeg ModGov os ydynt yn dymuno" a "3. Galluogi aelodau i gwblhau eu ffurflen

cofrestr datgan diddordeb mewn cyfarfodydd ar-lein". Drwy swyddogion TG y Cyngor, rydym wedi codi gweithred 1 gyda darparwr y feddalwedd Mod Gov. Nid yw'r feddalwedd yn caniatáu mewnbynnu o'r ochr Gymraeg ar hyn o bryd, ond mae wedi ei ychwanegu i'r rhestr datblygiadau. Yn y cyfamser rydym yn fodlon cefnogi dewis iaith aelodau drwy gyfieithu testun ar eu rhan os oes angen. Nid oes datrysiad technegol i weithred 3 ar hyn o bryd ychwaith, ond rydym yn sicrhau eu bod yn derbyn ffurflen electronig ac mae'r cyfraddau ymateb yn dda.

Protocol Cyfarfodydd Hybrid

6. Diwygiwyd y Protocol yn 2023 er mwyn rhoi canllawiau clir a chyfredol i aelodau pwyllgorau'r Cyngor ar sut i weithredu mewn cyfarfodydd hybrid ac wrth ymuno o bell. Yn ystod y broses o baratoi'r protocol ymgynghorwyd gyda'r Pwyllgor Democrataidd a'r Pwyllgor Safonau.
7. Bwriad y Protocol ydi cefnogi ac ategu yr arweiniad a'r rheolau sydd yng Nghyfansoddiad y Cyngor drwy roi mwy o wybodaeth am drefniadau cyfarfodydd hybrid. Mae cadeirydd pob pwyllgor yn cyfeirio at y Protocol ar ddechrau cyfarfodydd.
8. Rydym yn cadw'r Protocol o dan adolygiad a byddwn yn ei ddiweddarau os bydd angen.

Llesiant Aelodau

9. Mae negeseuon wedi eu rhannu gyda aelodau yn flaenorol am y cymorth sydd ar gael iddynt gan gynnwys y gwasanaeth cwnsela cyfrinachol a modiwlau e-ddysgu. Fel rhan o'r cynllun datblygu aelodau, bydd y Tim Hyfforddi yn chwilio am hyfforddiant addas hefyd.
10. Ymhellach i hynny, rydym yn ymwybodol bod aelodau etholedig yn destun ymddygiad bygythiol a sylwadau sarhaus ar adegau. Mae gan Heddlu Gogledd Cymru swyddog sy'n cynghori ar faterion aelodau etholedig. Rydym wedi gwneud cyswllt gyda'r swyddog ac mae cyfarfod wedi ei drefnu ym mis Chwefror.

Adroddiadau Blynyddol Aelodau Etholedig

11. Derbyniwyd 26 adroddiad blynyddol gan aelodau ar gyfer 23/24, sef yr un nifer a dderbyniwyd ar gyfer 22/23 ac yn gynydd sylweddol ar y flwyddyn flaenorol. Mae pob adroddiad wedi ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor.
12. Byddwn yn atgoffa aelodau o'r drefn adroddiad blynyddol yn fuan ac yn rhannu templed adroddiad ar gyfer 24/25. Bydd swyddogion democrataidd ar gael i gynorthwyo yn y ffordd arferol.

Cofrestru a datgan diddordeb aelodau

13. Caiff cofrestr diddordeb pob aelod etholedig ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor. Anfonwyd neges gan gwasanaethau democrataidd at pob aelod ym mis Hydref yn eu hatgoffa i gofrestru unrhyw newidiadau mewn amgylchiadau o fewn 28 diwrnod gwaith. Rhannwyd canllawiau ynghylch sut i ddiweddarau'r gofrestr ar-lein ac eglurwyd bod cymorth pellach ar gael gan swyddogion democrataidd.
14. Yn dilyn argymhelliad gan y Pwyllgor Safonau, mae ymdrech pellach wedi ei wneud i sicrhau bod aelodau yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig o ddatganiad diddordeb mewn cyfarfodydd drwy gwblhau'r ffurflen priodol.
15. Mae cadeiryddion yn atgoffa aelodau i wneud hynny fel rhan o'r datganiad agoriadol mewn pwyllgorau ac mae ffurflenni ar gael gan glerc y pwyllgor. Cyfrifoldeb aelodau unigol ydi sicrhau eu bod yn llenwi'r ffurflen.

Cofrestr rhoddion a lletygarwch

16. Cynhaliwyd adolygiad dros yr haf o gofrestrau rhoddion a lletygarwch aelodau er mwyn sicrhau bod y wybodaeth ar y wefan yn gyflawn.
17. Mae dyletswydd ar aelodau yn unol a'r Cod Ymddygiad i hysbysu'r awdurdod o roddion a lletygarwch sy'n uwch na'r trothwy yn y Protocol Rhoddion a Lletygarwch o fewn 28 diwrnod o'i dderbyn a chaiff y wybodaeth ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor.

Cofnodion Hyfforddiant

18. Mae cofnodion hyfforddiant aelodau ar wefan y Cyngor wedi eu diwygio a'u diweddarau. Er mwyn sicrhau eu bod yn gyson a chyfredol caiff diweddariadau hyfforddiant eu mewnbynnu gan swyddogion democrataidd.
19. Caiff diweddariadau chwarterol ar hyfforddiant aelodau eu hanfon at arweinyddion grŵp perthnasol. Mae hynny'n fodd o fonitro presenoldeb mewn hyfforddiant, a hyfforddiant mandadol yn benodol.

Argymhelliad

20. I'r Pwyllgor nodi cynnwys yr adroddiad.